

Was The Sphere The First Geometrical Form Made By Humans?

*Deborah Barsky - Photo:
PHES-CERCA*

Important scientific advances are changing what we know about the technological, social, and cognitive traits of our ancient human ancestors.

The invention of the first stone tools was a hugely significant milestone along the human evolutionary highway, one that would change our lifeways and, ultimately, distinguish our genus *Homo* from all other living beings on the planet.

Many very significant discoveries have been brought to light only over the last 25 years or so, deepening our knowledge about where, why, and how the first primitive technologies occurred.

Meanwhile, a state of angst resulting from our growing alienation from Nature is sharpening our need to understand how the evolution of technology has brought us to this point.

In order to understand this phenomenon, it is vital that we turn our gaze toward the distant past.

Stone tool making is often lauded as the characteristic that defines us as 'human'. Indeed, the first member of our genus was fittingly named [*H. habilis*](#)- meaning,

'handyman' for this very reason. But we now know that stone toolmaking appeared [more than 3 million years ago in Africa](#): even before our genus emerged on the scene. This underpins evidence suggesting that other non-*Homo* primates, like the robust [Paranthropus](#), were also capable of making stone tools.

Of course, our primate cousins, like chimpanzees and bonobos, often come to mind when we look for behavioral analogies for toolmaking among other animals, while we often forget that many other creatures, including crows, elephants, and even octopus, also make simple tools and use them for sustenance-related activities.

[Hominins](#) probably began to use stones for throwing, pounding, breaking, or crushing other materials. Systematic methods designed to break stones *intentionally* evolved only much later, probably when hominins began to exploit the sharp edges on broken stones to carry out a variety of tasks, such as scavenging protein-rich viscera and meat from large mammal carcasses.

This groundbreaking discovery heralds the [Oldowan](#) and the beginning of a very long period of relative cultural stability. For more than 3 million years, hominins used toolmaking to carve out their own niche in the paleolandscapes, where they thrived alongside other animals.

This behavior would prove to be a successful adaptive choice, one that resulted in increasing the density of hominin populations, who would soon spread out of Africa into Eurasia.

The subsequent [Acheulian](#) cultural period, characterized by standardized stone tools with preplanned morphologies, broadly associated with *H. erectus sensu largo*, replaced the Oldowan in different parts of the globe between 1.75 and 1 million years ago.

In spite of relative cultural stability, pioneering archeologists like Mary Leakey remarked more than half a century ago that evolutionary changes can in fact be recognized in the latter phases of the Oldowan and Early Acheulean layers in the [Olduvai Gorge](#) in Tanzania.

One of the most important is the shift from non-standardized flake-core industries to *preconceived tool types*, among which, 'spheroids' are both the first and the most representative.

As their name suggests, spheroids present a rounded morphology, formed by adjoining faceted surfaces. While extremely rare in Europe, they have been found elsewhere in Africa and the Near East, India, and Asia, in contexts ranging from as early as 1.8 million years ago, up to around 300,000 years ago.

Yet, in spite of their ubiquity, these mysterious stone balls continue to puzzle archeologists, whose opinions remain divided as to whether they were purposefully made following a planned stone-knapping strategy or, alternatively, if their rounded shape was obtained accidentally as a result of prolonged hammering carried out with the same stone.

Up to now, the famous tear-shaped bifaces of the Acheulian, broadly associated with *H. erectus sensu lato*, were commonly believed to be the first deliberately shaped object ever made by our human ancestors.

But if indeed it can be demonstrated that spheroids were made using a preplanned stone reduction strategy, this would imply that the sphere was the first geometrical shape ever manufactured by early humans.

Recently, renewed interest in these mysterious stone balls has been driving archeologists to develop innovative scientific methods to resolve this central issue of 'intentionality': *are spheroids manufactured tools or simply extensively used hammers?*

While the issue remains unresolved to this day, researchers are making headway in addressing the many questions shrouding our knowledge about spheroids.

For example, [one recent study applied cutting-edge 3D analytical methods](#) to study a collection of stone balls from the Early Acheulean Levantine site of 'Ubeidiya, allowing for the first time to identify patterns suggesting that a purposeful manufacturing process to produce almost perfectly spherical stone balls did indeed exist.

Meanwhile, other strategies involving experimental archeology are helping scientists to test these theories. Results show that even expert stone knappers find reproducing stone spheres using prehistoric technologies a daunting task requiring complex volumetric planning and deep knowledge of stone fracture mechanics.

While we endeavor to discover the gestures and cognitive processes required to make these tools, we also ask ourselves what spheroids might have been used for. Some have suggested that they were tools for butchery, while others have proposed that they were tools for processing meat or plant fibers. The dimensional standardization of these fist-sized objects is sometimes alluded to in support of the idea that spheroids could have been used as projectiles. Some archeologists have suggested that spheroids could even have had some kind of cultural or symbolic significance.

As we advance in scientific research about the past, so do we uncover the deep complexity behind the ancient technologies that have made our species so unique.

By Deborah Barsky

Author Bio:

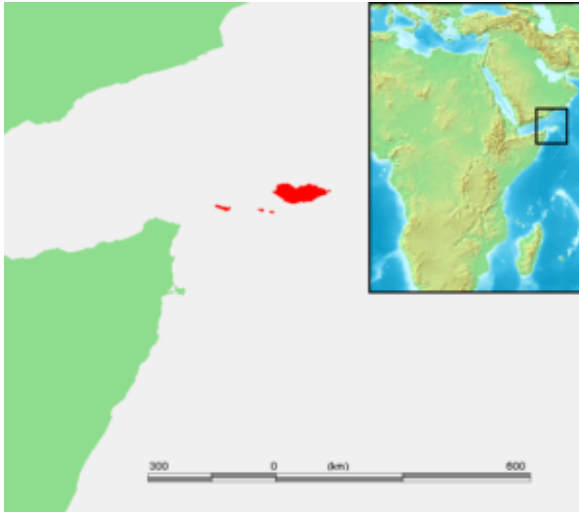
Deborah Barsky is a researcher at the [Catalan Institute of Human Paleoecology and Social Evolution](#) and associate professor at the Rovira i Virgili University in Tarragona, Spain, with the Open University of Catalonia (UOC). She is the author of [Human Prehistory: Exploring the Past to Understand the Future](#) (Cambridge University Press, 2022). Deborah is presently leading a project with the IPHES-CERCA funded by the Gerda Henkel Foundation in collaboration with researchers from the Computational Archaeology Laboratory of the Hebrew University of Jerusalem and Tel Hai College (Upper Galilee).

Source: Independent Media Institute

Credit Line: This article was produced by [Human Bridges](#), a project of the Independent Media Institute.

Yemen's Socotra Archipelago: The

UAE's Occupation And Destruction Of A World Heritage Site

Socotra archipelago

The United Arab Emirates is destroying the biodiversity of a Yemeni archipelago.

Environmental destruction entails [two intertwined processes](#): climate change and the destruction of biodiversity, which mutually reinforce each other. Both are human-caused. Climate change is not the lead driver of biodiversity loss; it is human overexploitation of natural resources and [habitat destruction](#).

[Protecting biodiversity protects against climate change](#). Nowhere is the fragile nature of biodiversity better illustrated than the archipelago of Socotra in the Republic of Yemen, designated as a [UNESCO World Heritage Nature Site](#) in 2008.

Socotra: An Outpost of Biodiversity

The Socotra archipelago consists of four islands (Socotra, Abd al-Kuri, Darsa, Samha) and two rock islets. Lying 200 miles from the mainland coast of Yemen, It is recognized as one of the world's [five most biodiverse islands](#) with an [Outstanding Universal Value](#) due to its unique flora and fauna. Thirty-seven percent of its 825 plants are native to the island; Socotra hosts 11 unique bird species; [90 percent of its reptile species and 95 percent of its land snail species](#) are found only on the archipelago; its diverse marine life includes 253 reef-building corals and 730 species of coastal fish. All component areas of Socotra

have been granted legal environmental protection on both land and surrounding sea by the [World Heritage Committee](#) (WHC).

Inhabitants of the archipelago, dwelling mainly on the Abdul al-Kuri and Socotra islands, have led a simple way of life, depending primarily on herding or fishing for their livelihood.

Socotra is already threatened by climate change, as evident from droughts impacting its rare biodiversity and the two cyclones in 2015 causing severe human, environmental, and infrastructural damage. The recovery effort after the cyclones was spearheaded by the United Arab Emirates (UAE). The desperately needed assistance proved, however, to be a dual-edged sword.

The Rescuer With Ulterior Motives

The UAE sent humanitarian aid to Socotra, repaired schools, hospitals, housing, roads, and water systems, and set up health centers. The WHC was [concerned](#) about the damage created by the cyclones and the repairs to be undertaken. They requested the Yemen Environment Protection Authority (EPA) to ensure that repairs abide by the [World Heritage Operational Guidelines](#), the road network not be expanded, and the restoration of the damaged seaport be limited to its previous state. All repair plans were to be approved by the WHC before any decisions were made or implemented.

At first, the inhabitants of Socotra appreciated the UAE's assistance; however, they soon began to observe that the UAE, a key member in the Saudi-led coalition war on Yemen, was expanding its [military presence](#) in Socotra. UAE officials started to visit the island frequently. Military cargo planes arrived with tanks, armored vehicles, and troops, although Socotra was not involved in the armed conflicts of the war.

The UAE, likewise, expanded the island's only airport at the capital city, Hadibo, built military bases, and installed several [telecommunication towers](#) and two signals intelligence (SIGINT) systems. The UAE's ambition in the occupation of Socotra is to dominate the surrounding strategic maritime shipping routes and establish a tourism industry. Its [occupation violates Yemeni sovereignty](#) under international law and the 1972 World Heritage Convention.

The UAE authorities sacked the governor of Socotra and the EPA chairman, replacing them with individuals loyal to the Emirates, replaced Yemeni soldiers

guarding the airport and seaport with UAE soldiers, assigned a UAE representative to the island, and [substituted](#) UAE flags with those of the Republic of Yemen. In 2019, the U.S. government sent troops to install [Patriot missiles in Socotra](#) at the request of the UAE.

Disrupting Socotra

The UAE has dramatically disrupted the way of life for those living on the archipelago.

For example, in Abd al-Kuri, the majority of the residents were forcefully deported to [convert the island into a UAE military base](#)—a [violation of international humanitarian law and a war crime](#). On Socotra, the largest island in the archipelago, the UAE has encouraged inhabitants to sell their homes, promising the owners residency and work permits in the UAE.

According to outside observers, foreign occupiers have disrupted the lives of the inhabitants by militarization and unsustainable development. Hadibo is being transformed by the construction of buildings in concrete and cement without regard for traditional building practices or the environment and the necessary public services such as adequate waste management.

Similarly, the UAE's activities risk the biodiversity of sea life along the coastline and the surrounding seas of the archipelago. Oval coral stones from the coastline and red granite from the wadis (valleys) are used to construct walls around plots of land purchased on the coast by [investors from the Gulf states](#). Such activities ignore the conservation zoning plan, damage the landscape, and threaten soil erosion on the coastline and wadis during the rainy season. In contempt of WHC specifications, the UAE has expanded the seaport at Hadibo to [receive](#) warships delivering arms to the island and [commercial fishing ships](#) to load large amounts of catch for sale internationally marketed as fish from the UAE.

At the same time, UAE authorities have prohibited local fishermen from fishing near the seaport, denying them a livelihood. Ignoring the warnings of the WHC, the UAE has imported pesticides, palm trees, seeds, and invasive species, actions that threaten Socotra's biodiversity.

According to the [Socotra UN Zoning Plan](#), 2000, Article 10: "Importing seeds, seedlings, pesticides, or fertilizers into the Socotra islands is prohibited unless the responsible authorities have conducted the necessary analysis and

examination and issued permits in coordination with the council.” A prerequisite of tourism development on a World Heritage Site is the completion of an independent Environmental Impact Assessment. The UAE has not abided by this requirement and has, in fact, been [bulldozing](#) land to build high-rise hotels for tourism, marketing Socotra as an adventure vacation site, and facilitating flights from Abu Dhabi for tourists on [visas](#) issued by the UAE. Several decades ago, the UAE had plans to turn Socotra into a tourist investment, but the Yemeni government rejected their proposals. Now, the UAE is seizing the opportunity to implement those plans.

The UAE claims that its activities constitute long-term development projects under the Khalifa Bin Zayed Al Nahyan Foundation; their actions, however, infringe on the international legal status of Socotra as a World Heritage Site and its conservation zoning plan. [Paragraph 98](#) of the Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention states: “Legislative and regulatory measures at national and local levels should assure the protection of the property from social, economic, and other pressures or changes that might negatively impact the Outstanding Universal Value, including the integrity and/or authenticity of the property.”

Many inhabitants [have demonstrated against the UAE occupation](#) and have been jailed in “[unofficial detention facilities](#)” operated by the UAE on the island. The residents have also lodged complaints with the Yemeni exiled government in Riyadh concerning the UAE’s looting and destroying the island’s natural resources, notably uprooting rare plants and trees, capturing rare birds for export and sale in the UAE, and removing ancient stones from [archaeological sites and settlements](#).

The population of Hadibo has increased significantly, not only with the arrival of Yemenis from the mainland fleeing the war but also as a result of an influx of Indian and Pakistani nationals brought by the UAE as labor. In response to complaints by residents, Saudi forces arrived in Socotra in 2019 to curtail UAE activities. They, too, disregarded the World Heritage operational guidelines, building their own telecommunication tower and a military base and converting the EPA office into their [headquarters](#). Tensions over Socotra remain between the [Saudi-led Coalition partners](#).

Ironically, the president for COP28 designated by the UAE, Sultan Ahmed Al

Jaber, who is the UAE Minister for Industry and Advanced Technology and chief executive of ADNOC (Abu Dhabi National Oil Company), emphasized at the Petersburg Climate Dialogue in Berlin (May 2023), the need to broaden the “definition of adaptation to enable global climate resilience, transform food systems, and enhance forestry, land use, and water management.”

But in practice, as noted above, the UAE flouts such principles and is home to ADNOC, the seventh-largest oil company worldwide. Al Jaber has gone so far as to argue that the previous COP summits failed to make significant progress because the fossil fuel industry was ignored. “Whether we like it or not, the world will continue to need [fossil fuels],” he [said](#), even as he asserted that his focus was to “phase out emissions” from every source. Presumably, if anyone raises the question about the UAE activities in Socotra, Al-Jaber will find a similar soothing answer for the destruction of its biodiversity.

By Mouna Hashem and Martha Mundy

Author Bios:

Mouna Hashem, PhD, is an international development consultant with extensive experience evaluating development programs and policies at UN agencies (the United Nations Development Program, UNICEF, the International Labor Organization) and other organizations, including the International Committee of the Red Cross, and the World Bank, among others. She is also a researcher on Yemen’s socioeconomic and political development. Her writings encompass a range of issues related to governance, poverty alleviation, and development. She is a contributor to the [Observatory](#).

Martha Mundy is a professor emerita of anthropology at the London School of Economics. She began her research career in northern Yemen (1973-77), then taught in Jordan, Lebanon, France, the United States, and the United Kingdom. In 2011-12, she returned to Yemen to work with agronomists on agrarian transformation. Since the start of the war in 2015, she has examined the impact of policy and war on Yemen’s rural society and food systems, including authoring the report “[The Strategies of the Coalition in the Yemen War](#)” (World Peace Foundation, Fletcher School of Law and Diplomacy, 2018). She is a contributor to the [Observatory](#).

Source: Independent Media Institute

Credit Line: This article was produced by [Earth | Food | Life](#), a project of the Independent Media Institute.

De ideologie van de PVV. Het kwade goed en het goede kwaad

Nu online: *De ideologie van de PVV. Het kwade goed en het goede kwaad* - Jan Jaap de Ruiter

Sinds 22 november jl. is de PVV de grootste partij van Nederland. Tijd om aandacht te vragen voor de ideologie van deze partij.

'Afgelopen woensdag hebben ruim 2,5 miljoen Nederlanders op een partij gestemd die geen partij is. Het privé-vehikel van de heer Wilders verschuilt zich dan wel achter de noemer 'partij', maar het is niet mogelijk om lid te worden van de partij, of beter gezegd van de vereniging met de naam 'Partij voor de Vrijheid' (voorheen Vereniging Groep Wilders). Wilders is het enige lid van deze vereniging. Wat vergaderen efficiënt maakt.

Kenmerkend voor autoritaire bewegingen is de status van de leider. Als je dan ook nog bedenkt dat in het taalgebruik van deze beweging veelvuldig wordt

verwezen naar 'eigen volk', schurk je al snel tegen van ouds bekende slogans aan.

Ook het aanwijzen van een zondebok is een vertrouwd geluid bij dit soort groeperingen.

Meer dan een miljoen mensen in Nederland zijn door meneer Wilders apart gezet. Al heeft hij, om een goede indruk te maken, de afgelopen week ook een aantal van zijn speerpunten in die wachtkamer plaats laten nemen.'

In het partijprogramma van de PVV komen de woorden 'Nederland' en 'Nederlander(s)' maar liefst 121 keer voor, blijkt uit een analyse van het Algemeen Dagblad.

Kortom, de PVV houdt van Nederland. Van dit Nederland: 'Wij zijn trots op onze cultuur, identiteit en tradities. Die moeten we dan ook behouden. Niet uitwissen. De linkse haat waarin helden uit onze geschiedenis worden beschimpt, wordt beëindigd. De excuses voor het slavernijverleden en de politionele acties, zoals gedaan door de Koning, worden ingetrokken. Zwarte Piet blijft.'

Uit: <https://bonaire.nu/2023/11/26/auke-op-zondag-een-paar-dagen-later/>

De ideologie van de PVV. Het kwade goed en het goede kwaad - Jan Jaap de Ruiter

Bij het ter perse gaan van dit boek in *maart 2012* verscheen de derde, ongewijzigde druk van *De schijn-élite van de valse munters*. De analyse in dit boek is gebaseerd op de eerste druk van het boek van Martin Bosma dat in 2010 verscheen.

© Jan Jaap de Ruiter, 2012

© Voorwoord Rob Riemen, 2012

Omslag en opmaak: RPS, Amsterdam

Foto omslag: Jarich Schaap, 2011

Dit boek is mede mogelijk gemaakt dankzij Bureau Intermonde

Rozenberg Publishers, Amsterdam, 2012

ISBN 978 90 361 0284 1

Wee hun die wijs zijn in hun eigen ogen, en verstandig naar hun eigen mening.

Jesaja 5: 21

Inhoud

[Rob Riemen - De leugen regeert weer](#)

[1 De ideologie van de PVV](#)

[2 Het christendom](#)

[3 De islam](#)

[4 De joden en Israël](#)

[5 De linkse partijen](#)

[6 Emigratie en multiculturaliteit](#)

[7 De PVV, de wording van een partij](#)

[8 Cijfers](#)

[9 De PVV-heilstaat](#)

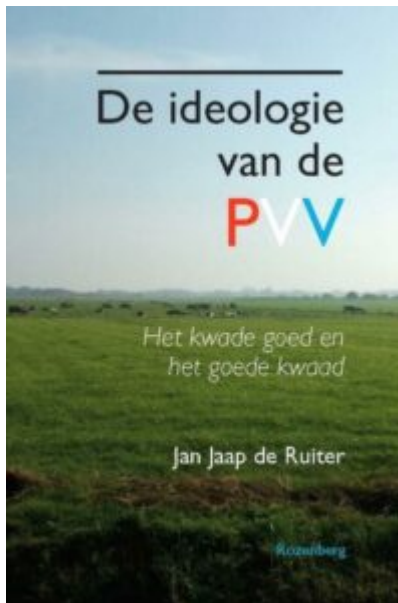
[10 Epiloog: De gezelligheid zal verdwijnen](#)

[Nieuwe gezelligheid, een verhaal](#)

[Bibliografie](#)

[Noten](#)

De ideologie van de PVV ~ Voorwoord: Rob Riemen - De Leugen regeert weer

Het is geen toeval dat ten tijde van de opkomst en heerschappij van het fascisme in de twintigste eeuw dichters en schrijvers zich eens te meer bewust waren van het feit dat hun heilig respect voor taal, voor de betekenis van woorden, niets anders is dan een diep gevoelde verantwoordelijkheid voor waarheid.

Een van de meest bijzondere voorbeelden hiervan is de aantekening van een onbekende dichter die de schrijver Elias Canetti na de oorlog vindt. Het is slechts een datum en twee regels: '23 augustus 1939. Alles is voorbij. Als ik werkelijk een dichter was geweest dan had ik de oorlog hebben moeten kunnen verhinderen'.

Een dichter die het zich aanreken dat hij als dichter een wereldbrand niet kan voorkomen! Is het hoogmoed of waanzin?

Geen van beide realiseert Canetti zich uiteindelijk. Deze twee regels, geschreven één week voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog is de meest openhartige getuigenis van de taak van elke schrijver: betekenisvolle woorden schrijven opdat mensen de waarheid kennen, in waarheid zullen leven en nooit hun menselijke waardigheid zullen opgeven. Waarheid en waardigheid zijn begrippen die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

Wanneer woorden hun betekenis verliezen, wanneer de leugen regeert, worden de hoogste waarden die leven en samenleven mogelijk maken, ontkracht en verkracht. Dat is de reden waarom de Duitse schrijver Thomas Mann in 1937 betoogt dat de strijd tegen het fascisme begint met het begrip waarheid zijn rechtmatige betekenis weer terug te geven, zijnde de absolute maat waarmee de mate van onze menselijke waardigheid wordt gemeten.

Maar in nazi-Duitsland werd de schrijver al niet meer gelezen.

En na de allesvernietigende terreur is het de joodse dichter Paul Celan die de bittere conclusie moet trekken: mensen zouden niet meer mogen spreken want behalve dat hun 'woorden kreunen onder de duizendjarige last van valse misvormde oprechtheid' gaan zij gebukt onder de as van opgebrande betekenis.

Wat fascistten het meeste haten en dus ook het meeste vrezen, dat is waarheid. Want in deze spiegel blijkt de leegte van hun woorden; de waarde-loosheid van hun ideeën; in deze spiegel zien we een mensbeeld opdoemen dat niet getekend is door een verlangen naar gerechtigheid, vrijheid, medemenselijkheid en schoonheid, maar het verwrongen beeld van een wezen vol wrok, angst en haat.

Om deze waarheid te maskeren, brengen fascistten altijd twee wapens in stelling die zij als geen ander weten te hanteren. Het eerste is het cultiveren van domheid. Dat is de belangrijkste reden waarom zij altijd kritische geesten het zwijgen willen opleggen, nooit een publiek intellectueel debat willen voeren, en culturele instellingen die mensen een waarde kunnen bijbrengen willen ontmantelen. Het tweede wapen is de kunst van het liegen.

In 2010 publiceerde Martin Bosma zijn boek *De schijn-élite van de valse munters. Drees, extreem rechts, de sixties, nuttige idioten, Groep Wilders en ik*. Als partij-ideoloog van de PVV is het zijn taak de intellectuele leegte van zijn in slecht Nederlands twitterende Leider te verhullen. Een tweede, niet minder belangrijke, taak is het maskeren van het feit dat Geert Wilders en zijn beweging niets anders zijn dan het prototype van hedendaags fascisme.

Niet lang na de publicatie van Bosma's boek toonden Willem Drees [1] en historicus Ronald Havenaar in diens in 2011 verschenen schotschrift al aan dat de stelling van Bosma dat oud-premier Drees en de intellectueel Jacques de Kadt, beiden voornamelijk sociaaldemocraten, zijn denkbeelden zouden delen, niet deugt. Bosma, zo tonen zij aan, doet niets anders dan citaten uit hun context halen, of maar voor de helft weergeven, opdat hij zijn leugenachtige beeld van de waarheid kan schetsen. (De - uiteraard op geen enkel feit gebaseerde - beschuldiging van Bosma dat ondergetekende in zijn essay *De eeuwige terugkeer van het fascisme* de opvattingen van Menno ter Braak niet correct zou weergeven is dan ook een schoolvoorbeeld van pure projectie, en zijn ongeëvenaarde kunst van het liegen...).

De artikelen van Willem Drees jr. en Ronald Havenaar over de werkwijze van Bosma waren onthullende kanttekeningen.

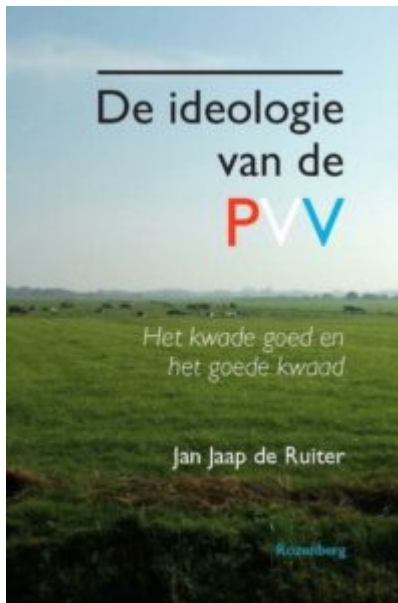
Het is de enorme verdienste van Jan Jaap de Ruiters dat hij als wetenschapper dat heeft gedaan wat gedaan moet worden: op rustige, objectieve wijze de feiten controleren in het werk van een man die als de intellectuele strateeg van de beweging die de facto de Nederlandse regering regeert, een enorme macht heeft.

De onderzoeksresultaten die De Ruiter presenteert spreken voor zich. Van alle stellingen die Bosma poneert, is het gros - of het nu gaat over de relatie christendom en democratie, zijn liefde voor het Jodendom, het wezen van de islam, de relatie tussen socialisme en nationaal-socialisme, zijn verdedigen van de vrijheid van meningsuiting, het gedoemd zijn van de multiculturele samenleving en zijn geloof in de heilstaat van een monocultuur - gebaseerd op erg selectief citeren, gebrek aan echte kennis, feiten ondergeschikt maken aan zijn ideologie, kortom: leugens.

En met al deze leugens wordt de grootste leugen gepresenteerd: de moslim is de vreemdeling die altijd onze grootste vijand zal zijn. 'Uitsluiting' noemt De Ruiter dat. Met een citaat van Primo Levi wijst hij erop dat de uiterste consequentie daarvan altijd onvermijdelijk vernietiging is.

Jan Jaap de Ruiter is een mild man. Hij wil de term fascisme niet gebruiken (daarvoor in de plaats hanteert hij het eufemisme 'PVV-isering'). De Ruiter presenteert alle feiten voordat hij een conclusie geeft. Waar mogelijk gunt hij Bosma het voordeel van de twijfel. Het is juist deze mildheid en de nuchtere presentatie van een objectieve analyse door een wetenschapper die enkel en alleen geïnteresseerd is in het zoeken naar de waarheid achter de feiten, die de voornaamste conclusie zo onvermijdelijk en schokkend maakt: met de PVV in het centrum van de macht regeert de leugen weer.

De ideologie van de PVV ~ Hoofdstuk 1: De ideologie van de PVV

In het najaar van 2010 verscheen het boek *De schijn-élite van de valse munters. Drees, extreem rechts, de sixties, nuttige idioten, Groep Wilders en ik* van de hand van het Partij voor de Vrijheid (PVV) Kamerlid Martin Bosma. De PVV heeft een stormachtige ontwikkeling doorgemaakt vanaf haar oprichting in 2005 (toen nog als Vereniging Groep Wilders) en bevindt zich op het moment van het verschijnen van dit boek in de boezem van de macht als gedoogpartner van het VVD-CDA kabinet Rutte, dat in oktober 2010 van start ging.

De partij roept een mengelmoes aan reacties op en het is dan ook goed te begrijpen dat alles wat de partij aan uitspraken en teksten afscheidt onder het fileermes wordt gelegd. Maar veel schriftelijks is er niet. Er bestaan teksten van toespraken van Geert Wilders en er is het partijprogramma [2], maar tot voor kort was er geen samenhangende tekst waarin het gedachtegoed van de PVV gepresenteerd werd [3].

Tot bovengenoemd boek van Martin Bosma verscheen. Het is een kloek werk van meer dan 300 pagina's. Toen het verscheen, kocht ik, geïntrigeerd als ik was en ben door alles waar de PVV voor staat, meteen een exemplaar. Nadat ik het gelezen en terzijde had gelegd, bleef de inhoud ervan me bezighouden.

Het boek bestaat uit 28 hoofdstukken en een epiloog, maar het is niet zo dat elk hoofdstuk één enkel onderwerp behandelt.

Telkens weer komen vaste punten in Bosma's beschouwingen naar boven. Het gaat dan om thema's als de linkse partijen, het christendom, de joden en Israël. Nadat ik eerst een recensie van het boek had geschreven voor de interreligieuze website www.bruggenbouwers.com [4], besloot ik het aan een nadere analyse te onderwerpen waarbij ik genoemde en andere thema's centraal stelde.

De serie, bestaande uit tien delen, verscheen onder de titel *De ideologie van de PVV* op de interculturele en -religieuze website www.nieuwwij.nl en werd intensief gelezen. In samenspraak met de redactie van de site, werd besloten de serie ook uit te geven als ouderwetse papieren publicatie. Daar waren meerdere redenen voor. Een papieren boek is voor een deel van het publiek toch nog steeds prettiger dan een internettekst waarbij steeds gescrolled moet worden. Ook speelden inhoudelijke argumenten een rol. In een boek kan dieper ingegaan worden op aspecten van de materie. Het herschrijven van de internettekst gaf mij

dan ook de gelegenheid mijn gedachten over bepaalde onderwerpen aan te scherpen of te nuanceren.

De teneur van het boek wijkt echter niet af van die van de internetserie.

De basis van de tekst zoals deze nu voor u ligt, is die van de internetserie, maar elk hoofdstuk heeft redactionele wijzigingen ondergaan. Eén internethoofdstuk is geschrapt, namelijk het zevende dat handelt over de vraag hoe NSB-leider Anton Mussert nu de Kieswijzer zou invullen, een vraag die Martin Bosma in zijn boek opwerpt (p.261) [5]. Deze oefening was puur hypothetisch van karakter en draagt niet echt bij aan een beter begrip van de PVV. Het verhaal *Nieuwe gezelligheid* dat als hoofdstuk acht op internet verscheen, wordt in dit boek wel gehandhaafd, maar bevindt zich nu als overdenking aan het eind van de publicatie.

Het internethoofdstuk *Cijfers en feiten* werd gereduceerd tot *Cijfers*. De door Bosma aangehaalde feiten die aanleiding tot discussie geven, worden in de relevante hoofdstukken onder de loep gelegd.

Het voor u liggende boek draagt dezelfde titel als de internetserie: *De ideologie van de PVV*. Martin Bosma zal zich ongetwijfeld niet kunnen vinden in deze titel. Immers, volgens hem zullen ideologieën in de toekomst steeds minder belangrijk worden.

Hij baseert zich in deze overweging op de opvatting van de Amerikaanse socioloog Edward Shills bij wie hij in Italië heeft gestudeerd. Hij verwoordt een en ander in zijn boek op bladzijde 132. Tegelijkertijd stelt Bosma in een opmerking die op dezelfde bladzijde tussen haakjes staat dat 'het verdwijnen van de oude ideologieën de voetnoot kent dat twee nieuwe ideologieën juist belangrijker zullen worden: het multiculturalisme en de islam'. Opmerkelijk aan de tussen-haakjes-opmerking is dat hij onderscheid maakt tussen 'oude' en 'nieuwe' ideologieën. De oude ideologieën zouden dan, aldus een voorafgaande alinea op wederom dezelfde pagina, het liberalisme en het socialisme zijn. Nu kan ik me wel voorstellen dat je het multiculturalisme als nieuwe ideologie beschouwt, maar de islam, ideologie of niet, is natuurlijk veel ouder dan de 'oude' ideologieën liberalisme en socialisme, die pas echt tot wasdom kwamen in de eeuw(en) na de Franse revolutie van 1789. Je kunt je ook afvragen wat een ideologie is. De term is in 1796 gemunt door de Franse filosoof Destutt de Tracy (1754-1836) en had oorspronkelijk de betekenis van 'de wetenschap die alle andere wetenschappen uitlegt' (Hawkes, 2003; pp. 59-61). Later heeft de term de betekenis gekregen die hij nu heeft: een geheel aan tamelijk bindende ideeën over wereld, samenleving,

bestuur en cultuur. Kenmerkende eigenschap van ideologie is, aldus schrijver Guy Hawkes (2003) in zijn *Ideology*, dat zij per definitie het zicht op de realiteit of waarheid verblindt. Hij heeft het in het Engels over een *systematically false consciousness*. Ideologie is bindend en dwingend en kan daarom ook leiden tot heel vervelende, ja gewelddadige situaties. En dat leert ons de geschiedenis ook. Van mij mag je een religie in deze context ook een ideologie noemen, omdat religies doorgaans eveneens strak omliggende ideeën hebben over de waarheid en realiteit, waarover bij voorkeur niet getwijfeld mag worden. Dat hebben ze dan gemeen met niet-religieuze ideologieën die even star kunnen zijn.

Een ideologie doet uitspraken over zaken als samenleving, bestuur en cultuur en verwacht van haar aanhangers dat ze de opvatting van de ideologie steunen en uitdragen. Als je het boek van Bosma leest, dan komt er een aantal onderwerpen naar voren waar hij in positieve of negatieve zin groot belang aan hecht. Als een rode draad loopt een tekst uit de Bijbel door zijn boek en wel Jesaja 5, vers 206. Het vers staat in het Hebreeuws als motto vooraan in zijn boek en wordt in de tekst herhaald op de pagina's 219 en 325:

'Wee hen die het kwade goed noemen en het goede kwaad, die van het duister licht maken en van het licht duisternis, van bitter zoet en van zoet bitter'.

Hiermee geeft Bosma aan dat er wat hem betreft maar op twee manieren naar zaken gekeken kan worden: je beoordeelt ze als goed of je beoordeelt ze als fout. Het lot van diegenen die het kwade goed noemen en het goede kwaad, valt daarom vanzelfsprekend niet te benijden. Hiermee schaart Bosma zich wat mij betreft onder de definitie van de ideologie. Hij heeft strakke en strikte opvattingen over een aantal onderwerpen en discussie daarover lijkt mogelijk, maar veranderen van standpunt uitgesloten. Het is jammer dat Bosma niet doorgelezen heeft, want het op Jesaja 5:20 volgende vers 21 vermaant ons:

'Wee hun die wijs zijn in hun eigen ogen, en verstandig naar hun eigen mening'.

En het is dit vers dat ik als motto van dit boek gekozen heb.

Een woord van relativering over de eigen mening en eigen interpretatie van de werkelijkheid, het luisteren naar het oordeel van een ander, het kan allemaal geen kwaad voor degenen die het allemaal zo zeker weten. Bosma is zeer stellig

van zijn zaak en slechts heel zelden relativeert hij zijn uitspraken. Ik pretendeer niet beter dan hij te zijn, maar hoop toch dat de lezers mijn analyse van Bosma's denken en daarmee het PVV-denken met Jesaja 5:21 in het achterhoofd beoordelen en niet met Jesaja 5:20.

Dit boek analyseert de thema's die uit *De schijn-élite van de valse munters* naar voren komen. Het gaat om de volgende: het christendom, de joden en Israël, de islam, de linkse partijen en multiculturaliteit. Daarnaast wordt aandacht besteed aan de wording van de PVV, zoals beleefd door Martin Bosma en de manier waarop hij in zijn boek omgaat met cijfers, zoals deze voortgekomen zijn uit tal van sociologische studies en statistieken. Het boek eindigt met een beschrijving van de PVV-heilstaat en een verhaal. Suzanne Aussems en Henk Bovekerk zijn me van dienst geweest in het speur- en redactiewerk voor dit boek. Greco Idema van Bureau Intermonde was gedurende het proces van schrijven en redigeren een constante bron van steun en inspiratie.

De hoofdstukken putten uit citaten uit *De schijn-élite van de valse munters*. Verder wordt regelmatig verwezen naar andere bronnen en internetsites. Dat gebeurt middels eindnoten, zodat de bladspiegel rustig blijft. De geïnteresseerde lezer kan aan het eind van het boek de bronnen raadplegen en controleren.

Leidraad in het schrijven van de serie en dit boek is mijn wens geweest het werk van Bosma te laten spreken. Het oordeel over mijn analyse en mijn conclusies is aan de lezers. Ik hoop dat velen, voor- en tegenstanders van de PVV, in elk geval met mij vaststellen waar het gedachtegoed van de PVV toe kan leiden en wat de consequenties van dat gedachtegoed kunnen zijn.

Daarbij realiseer ik me als geen ander, dat sommigen er razend enthousiast over zijn en anderen ervan gruwen. Ik word slechts geïnspireerd door één gedachte en deze houdt in dat als er in een religie of partij sprake is van een uitsluitingmechanisme, of dat nu de islam is of de PVV, ik in opstand kom en de rechten zal verdedigen van ieder lid van onze Nederlandse samenleving.

Elke religie kent uitsluitingmechanismes en die dienen bestreden te worden. Het christendom weet dat en de islam behoort dat te weten. Het conservatieve discours van de islam als zouden joden en christenen inferieur zijn, is laakbaar en moet aan de kaak gesteld worden. Maar de islam en de moslims vormen in Nederland geen echte bedreiging, ondanks de krachtig door de PVV ondersteunde beeldvorming dat dat wel zo is. De moslims zijn politiek gesproken geen partij en immer in de minderheid.

Als echter een politieke partij, die zich in het centrum van de macht bevindt, uit is op uitsluiting van bepaalde burgers uit de samenleving, gaan alle seinen op rood. Het is volstrekt legitiem je tegen de islam en de moslims te verzetten, hun gedachtegoed of zo je wilt hun ideologie te bekritisieren, de aanhangers ervan te wijzen op de fundamentele gelijkheid van burgers in dit land, maar als je begint met uitsluiting begeef je je op glad ijs. Primo Levi (1958; 2009, p. 7) schreef:

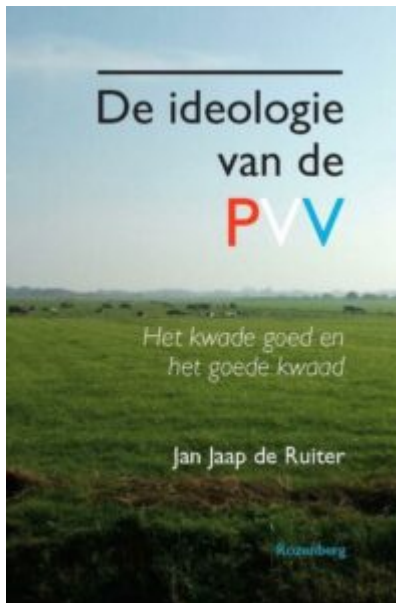
‘Veel mensen, en volken, zijn min of meer bewust de mening toegedaan dat “elke vreemdeling een vijand is”.

Meestal ligt die overtuiging ergens diep weggestopt, als een sluimerend virus; ze komt alleen in losse, toevallige reacties tot uiting en leidt niet tot een samenhangend gedachtesysteem. Maar als dat wel gebeurt, als het onuitgesproken dogma het uitgangspunt van een sluitende redenering wordt, dan staat aan het eind van de keten het Lager (concentratie- of vernietigingskamp).

Het Lager is het product van een met uiterste consequentie in praktijk gebrachte wereldbeschouwing: zolang die wereldbeschouwing bestaat, dreigen ons de consequenties’.

Aan deze woorden heb ik niets toe te voegen.

De ideologie van de PVV ~ Hoofdstuk 2 - Het Christendom

Trots

Martin Bosma is trots op het christendom in Nederland.

Hij brengt dat als volgt onder woorden:

'Met weinig zaken mag de Nederlander blijer zijn dan met de christelijke achtergrond van zijn land. Bijna al onze cruciale verworvenheden hebben een relatie met het christendom. Democratie, scheiding van kerk en staat, tolerantie, maar ook waarden als vlijt en efficiency.

Wie Max Webers De geest van het kapitalisme en de protestantse ethiek heeft gelezen, weet dat ook onze economische successen een direct verband hebben met het christendom' (p. 94).

Het past in Bosma's ideologie om datgene wat hij vindt dat bij het eigen land hoort, in dit geval het christendom, hoog te waarderen. Hij beperkt zich hierin niet tot het vaststellen van wat hij benoemt als christelijke waarden, vlijt en efficiency, maar gaat verder en stelt dat we onze democratie, de scheiding van kerk en staat en tolerantie aan het christendom te danken hebben.

Democratie in zijn huidige vorm heeft Nederland na de Franse Tijd, die in 1813 eindigde, gekregen en deze werd versterkt door de grondwetswijziging van 1848 door de liberaal Johan Rudolph Thorbecke (1798-1872). Thorbecke was zeker geen christen te noemen als indertijd de calvinist Guillaume Groen van Prinsterer (1801-1876) of later de katholiek Herman Schaepman (1844-1903).

De democratie werd gevestigd in een land dat in 1795 overspoeld werd door Franse revolutionaire krachten en onder het vaandel van 'vrijheid, gelijkheid en broederschap' werden er later de fundamenten voor gelegd. Diezelfde Franse revolutie maakte korte metten met de almacht van de katholieke kerk in Frankrijk, die zich vanzelfsprekend fel verzette tegen de nieuwe beweging die sterk geïnspireerd was geweest door een groep denkers en schrijvers die kortweg de philosophes werden genoemd. Het gaat hier met name om Denis Diderot (1713-1784), Paul Henri Thiry d'Holbach (1723-1789) en Claude-Adrien Helvétius (1715-1771) die een vrijwel zuiver atheïstisch wereldbeeld hadden, en in het bijzonder door Jean-Jacques Rousseau (1712-1778), de filosoof van de Verlichting die er het romantische beeld op nahield van een samenleving waarin geen bezit bestond en we allemaal gelijk zouden zijn (een en ander is schitterend verwoord in *Het verdorven genootschap* van Philipp Blom, 2010).

Het bizarre is dat zowel de latere liberalen als socialisten de principes van de Franse revolutie als hun eigen basis beschouwden of in de woorden van J.A.A. van Doorn in zijn monumentale werk *Duits socialisme. Het falen van de sociaal-democratie en de triomf van het nationaal-socialisme* (2007, p. 265), dat ook regelmatig door Bosma wordt aangehaald:

‘De Franse revolutie forceerde in twee opzichten een historische breuk: ze schiep de basis voor een liberaaldemocratisch staatsbestel en ze explodeerde in een volksopstand die in terreur eindigde. Ze kreeg daarmee twee erfgenamen: de burgerij die voor rechtsstatelijkheid en - gematigde - volkssoevereiniteit op de bres ging en de volksmassa die radicale sociale gerechtigheid zocht.

Daaruit is het verklaarbaar dat zowel liberalen als socialisten op 1789 terugkeken als hún revolutie, de eersten in principe bevredigd, de tweeden in afwachting van de volgende, “echte omwenteling”.

Om in de Franse context te blijven: *Les deux bien étonnés de se trouver ensemble*. Later in de negentiende eeuw begrepen protestanten en katholieken in Nederland dat ze maar beter vrede konden sluiten met het systeem van de democratie en vormden ze politieke partijen. De liberale premier Cort van de Linden (1846-1935) voerde in 1917 het systeem van evenredige vertegenwoordiging in, in plaats van het tot dan toe vigerende districtenstelsel en het algemeen kiesrecht (voor mannen) in plaats van het censuskiesrecht waar het recht te stemmen slechts voorbehouden was aan die mensen (mannen) die aan een aantal vooral inkomensgerelateerde voorwaarden voldeden. Prompt werd hij in 1918 afgeserveerd door een overwinning van confessionelen die het volgende kabinet onder leiding van de katholiek Charles Ruijs de Beerenbrouck (1873-1963) vormden. Zo bleek de democratisering van het systeem haar confessionalisering in de hand te werken.

Nee, de democratie is eerder ondanks dan dankzij het christendom tot stand gekomen en hetzelfde geldt uiteraard voor de scheiding van kerk en staat. Het is een *contradictio in terminis* om te stellen dat het christendom (de kerk) zich ingespannen heeft haar macht af te staan aan de staat.

Tolerantie

Tolerantie is een ander begrip dat Bosma aan het christendom verbindt. Ik begrijp best dat dat de conclusie kan zijn als je het leven van Jezus bekijkt. Hij immers beval mensen het volgende aan: ‘Maar Ik zeg jullie: heb je vijanden lief en

bid voor wie je vervolgen' (Matteüs 5: 44) en 'Slaat iemand je op de wang, bied hem dan ook de andere' (Lucas 6:29). De praktijk van het christendom was echter vaak een andere. Om in eigen land te blijven: in met name de achttiende eeuw werden er veel processen gevoerd tegen sodomieten, homoseksuelen, en deze processen leidden niet zelden tot de doodstraf. De ideologie achter deze hetze tegen homo's was dat homoseksualiteit inging tegen de aard van de mens zoals door God geïnstitutionaliseerd.

Je was je leven niet zeker als je een actieve homo was en het heeft verschrikkelijk lang geduurd eer kerken, en dan nog mondjesmaat, homoseksualiteit als gelijkwaardige vorm van seksualiteit erkenden. Veel christelijke kerken, protestant en zeker katholiek, spreken hun veroordeling nog steeds over homoseksualiteit uit.

Overigens erkent Bosma dat de door hem zo verfoeide veranderingen in de jaren zestig van de vorige eeuw 'ook hun goede kanten' hebben. 'De emancipatie van vrouwen en homo's' is daar immers door 'versneld' (p. 69). Meer daarover in hoofdstuk vijf van dit boek.

Christendombashers

Omdat Bosma het christendom zo hoog heeft zitten, ergert hij zich aan de christendombashers. Hij hekelt het schelden op deze godsdienst waar hij tijdens zijn studie in de Verenigde Staten zelf nog getuige van is geweest. In het politiek correcte milieu, dat Bosma de opvolger noemt van het cultureel marxisme van de Amerikaanse universiteiten van de jaren zeventig en tachtig, was er 'veel aandacht voor slavernij, racisme, de Ku Klux Klan, apartheid, kruistochten en kolonialisme' (p. 68). 'Het Westen en het christendom daarentegen zijn altijd slecht' (p. 68).

Hij ergert zich aan de opvatting dat 'wij iets goed te maken hebben' (p. 68). De redenering van Bosma beschouwend krijg je bijna de indruk dat hij het tegenovergestelde wil goedpraten. Namelijk dat er op zaken als slavernij, kolonialisme en kruistochten nog wel wat af te dingen valt. Ik kan me niet voorstellen dat hij dat zo bedoelt omdat ook hij weet of zou moeten weten dat deze alleen maar ellende hebben gebracht. Toch gaat hij zo ver in de verdediging van het christendom en haar geopolitieke rol in de wereldgeschiedenis dat hij niet tot een expliciete veroordeling van genoemde zaken komt.

Opvallend is verder dat Bosma gewag maakt van de belijders van het christendom, de christenen. Zoals bekend maakt de PVV onderscheid tussen de

islam en de belijders van de islam, waarbij de premisse is dat de islam een slechte ideologie is maar de moslims noodzakelijkerwijs nog geen slechte mensen zijn. In hoofdstuk drie kom ik hierop terug. Een vergelijkbaar scenario ontvouwt zich met betrekking tot de combinatie christendom en christenen.

Een *slip of the pen* zou ik het volgende citaat willen noemen: 'Net zoals de katholieke kerk het denken van de mensen eeuwen had bepaald, zo moesten de linksen dat ook gaan doen' (p. 67). In dit citaat maakt Bosma de vergelijking tussen de grote invloed die de katholieke kerk heeft gehad op het denken van de mensen, en dat gedurende eeuwen, en de wens van de linksen om eenzelfde ideëel (schrik)bewind aan de mensen op te leggen.

Links heeft een vrijwel constante negatieve connotatie bij Bosma (zie hoofdstuk zes) en links vergelijken met de katholieke kerk, onderdeel van het christendom, wekt de indruk dat Bosma vergeten is dat het christendom staat voor alles waar we als Nederlanders trots op mogen zijn. Of is de katholieke kerk, omgekeerd geredeneerd, net zo verwerpelijk als links?

Andere christenen die er van langs krijgen zijn de programmamakers van de IKON die in januari 2010 'op de radio zelfs een wekelijkse rubriek heeft waarin kiezers van de PVV belachelijk worden gemaakt' (p. 105). 'Linkse christenen' worden vanzelfsprekend ook gewantrouwd: 'De voorhoederol van linkse christenen is opvallend. Zij verzetten zich tegen "het vijandbeeld", roepen op tot "dialogo" en "begrip"' (p. 311). Eigenlijk lijkt het erop dat er maar één groep 'goede' christenen is en dat zijn zij die op de PVV hebben gestemd. 'Nergens groeit de partij zo snel als in de Biblebelt' (p. 97). En: 'De Partij voor de Vrijheid is inmiddels de tweede partij van christelijk Nederland' (p. 97).

Het moge duidelijk zijn dat de ideologie van de PVV het christendom op een verhoging heeft geplaatst, het ontdaan heeft van haar eigen smetten in de historie, het de zegeningen van ons democratisch systeem toeschrijft, haar aanhangers die op de PVV stemmen prijst en haar linkse vleugel veroordeelt. Wat Bosma zo doet is een eigen interpretatie geven van wat het christendom is en betekent, waarbij hij impliciet erkent dat een religie die vorm kan krijgen die haar belijders haar wensen te geven. Het woord diversiteit', dat niet erg en vogue is in PVV-kringen, lijkt me hier op zijn plaats. Genoemd voorrecht is echter niet voorbehouden aan de islam, of in de woorden van Bosma: 'Misschien dat individuele moslims zich hier en daar aanpassen, de islam kan dat niet' (p.304), waarover in hoofdstuk drie meer.

Hitler en het christendom

Mij viel het volgende citaat op dat Bosma geeft van Adolf Hitler over het christendom (in Bosma's vertaling):

Het is ons ongeluk dat we het verkeerde geloof hebben. (...) De mohammedaanse godsdienst zou ons veel beter passen dan het christendom. Waarom moest het zo nodig het christendom zijn met zijn zachtmoedigheid en meegaandheid?' (p. 251).

Ook hier is de redeneerwijze complex. Bosma geeft dit citaat van Hitler, dunkt me, omdat de nazi-dictator veel meer verwantschap zou voelen met de niet-zachtmoedige en niet-meegaande islam dan het christendom, waarmee Bosma andermaal wil aantonen hoe verwerpelijk de islam is en tegelijkertijd hoe goed het christendom eigenlijk is. Een partij als de PVV die telkens weer in woede ontsteekt bij elke vergelijking met Hitler en zijn nazi's, doet in zijn ideologische programma dus hetzelfde.

Maar Bosma laat wel een essentieel onderdeel van het citaat weg en juist dit deel zet het in een ander licht. In het citaat heeft Bosma een aantal puntjes gezet (...) en dat is gebruikelijk in de regels voor het citeren. Je geeft daarmee aan dat daar nog meer tekst staat, maar dat je van oordeel bent dat dat onderdeel van geen belang is om je punt te maken. De lezer weet dan dat er iets stond.

Zo doe je de geciteerde tekst recht. Dus geheel conform de regels zet hij de puntjes (tussen haakjes) voor het missende deel, maar wat er op de puntjes stond is verre van onbelangrijk. Hitler noemt in zijn uitspraak namelijk niet alleen de 'mohammedaanse godsdienst' als aantrekkelijk alternatief voor het christendom.

Het citaat is afkomstig van de memoires van nazi-architect Albert Speer (*Erinnerungen*, 1969, p. 110). Waar Bosma het citaat aldus een noot in zijn boek, uit de Engelse vertaling heeft gehaald en zelf, vermoed ik, vertaald heeft in het Nederlands, geef ik hier de oorspronkelijke Duitse tekst:

'Wir haben eben überhaupt das Unglück, eine falsche Religion zu besitzen. Warum haben wir nicht wie die der Japaner, die das Opfer für das Vaterland als das Höchste ansieht? Auch die mohammedanische Religion wäre für uns viel geeigneter als ausgerechnet das Christentum mit seiner schlappen Duldsamkeit' (het cursief is van mij).

Hitler lijkt gezegd te hebben dat alles beter dan het christendom is, en hij noemt dan de religie van de Japanners, in cursief, als eerste alternatief: 'Waarom hebben

we geen religie als die van de Japanners, die het offer voor het vaderland als hoogste goed beschouwt' (mijn vertaling)? Hiermee komt de redenering van Bosma in een heel ander daglicht te staan. Had Bosma de context van de genoemde uitspraak van Hitler gelezen, dan had hij ook nog eens kunnen vaststellen dat Hitler het christendom zeker niet wilde uitbannen. Want op de pagina voorafgaand aan het citaatmeldt Speer dat Hitler het volgende over de kerk zei: 'Die Kirche ist sicher notwendig für das Volk. Sie ist ein starkes und erhaltendes Element' (p. 109), in mijn vertaling: 'De kerk is zeker noodzakelijk voor het volk. Zij vormt een sterk en ondersteunend element'.

Hitler zag er niets in de kerk te vervangen door een soort van partijreligie waar iemand als SS-leider Heinrich Himmler mee bezig was:

'Ein neue Partijreligion würde nur einen Rückfall in den Mystizismus des Mittelalters bringen' (Speer, 1969; p. 109); 'Een nieuwe partijreligie zou er alleen maar voor zorgen dat we terug zouden vallen in de mystiek van de Middeleeuwen' (mijn vertaling).

Hitler verbood het, aldus Speer, hoge nazi's als Göring en Goebbels zich uit de kerk te laten uitschrijven. Iets wat Hitler zelf ook nooit heeft gedaan, aldus Speer, waarmee Hitler dus als christen stierf. 'Er blieb es bis zu seinem Selbstmord' (Speer, p. 109), een observatie die Bosma niet noemt. Overigens had Hitler, volgens Speer, ook de Griekse cultuur hoog zitten:

'Ihre (= de Grieken) Lebensauffassung, so wie sie sich beispielsweise in der Architektur äußere, sei "frisch und gesund" gewesen' (p. 110); 'Hun levensopvatting zoals deze zich bijvoorbeeld in de architectuur uitte, zou "fris en gezond" geweest zijn' (mijn vertaling).

Hitler was van mening dat met de Grieken Doriërs moeten worden bedoeld. Deze Doriërs waren een Duitse stam die uit het noorden van Europa naar Griekenland getrokken was. Zo werd voorkomen dat de indruk kon ontstaan dat genoemde Doriërs een mediterrane en dus inferieure cultuur hadden gevormd (p. 110). Deze denkbeelden waren Hitler ongetwijfeld ingefluisterd door nazi-historici van die tijd.

Besluit

Het afgewogen oordeel van dit hoofdstuk is dat elke religie of ideologie, het is mij om het even, haar - zeer - duistere kanten kent en dat elk van hen beoordeeld zou moeten worden op algemene menselijke waarden, die naar hun aard niet

noodzakelijkerwijs gerelateerd zijn aan wat voor religie dan ook maar. Dan komt vanzelf het oordeel over welvoeglijkheid of verwerpelijkheid van (aspecten van) ideologie en religie tot stand.